

Bruselj, 7. december 2017
(OR. en)

15563/17

SOC 802
EMPL 613
ECOFIN 1106
SAN 460
EDUC 451

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Datum:	7. december 2017
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	14636/17
Zadeva:	Izboljšanje podpore in oskrbe v skupnosti za samostojno življenje – sklepi Sveta

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o izboljšanju podpore in oskrbe v skupnosti za samostojno življenje, ki jih je Svet EPSCO sprejel na 3569. seji 7. decembra 2017.

Izboljšanje podpore in oskrbe v skupnosti¹ za samostojno življenje sklepi Sveta

OB UGOTAVLJANJU, DA

1. so spodbujanje ekonomske in socialne kohezije, boj proti socialni izključenosti in diskriminaciji ter spodbujanje visoke stopnje zaposlenosti in socialne zaščite cilji Evropske unije, zapisani v Pogodbah. Listina Evropske unije o temeljnih pravicah poleg tega določa, da bi morale institucije EU, pa tudi države članice, pri izvajanju prava Unije upoštevati osebne, državljske, politične, ekonomske in socialne pravice;
2. Evropska unija ni le unija svojih držav članic, ampak unija njihovih narodov. Vsi ljudje se rodijo z enakim dostojanstvom in pravicami in vsako življenje ima enako vrednost. Ljudje, ki se soočajo s posebnimi izzivi, težavami in prikrajšanostjo, bi morali imeti možnost, da uživajo in izkoristijo podporo na podlagi svojih potreb, ki spodbuja njihovo dejavno udeležbo v družbi in na trgu dela. Da bi posamezniki lahko v celoti uresničili svoj potencial ter tako dejavno sodelovali v družbenem in gospodarskem življenju, jih je treba podpirati v najbolj odločilnih trenutkih njihovega življenja;
3. so se Evropska unija in njene države članice jasno zavezale, da bodo zaščitile pravice ranljivih oseb ter spodbujale samostojno življenje in vključevanje v skupnost, med drugim z ratifikacijo Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov, ki vsem invalidnim osebam priznava enako pravico do samostojnega življenja in vključenosti v skupnost, pri čemer imajo enako izbiro kot drugi;

¹ V teh sklepih Sveta je treba izraz „v skupnosti“ razumeti v smislu skupnih evropskih smernic za prehod z institucionalne oskrbe na oskrbo v skupnosti.

OB POUDARJANJU, DA:

4. zlasti demografski razvoj, digitalizacija gospodarstva, hitrost in obseg sprememb v delovnem okolju ter različne krize oblikujejo in vplivajo na prihodnost evropske socialne in delovne politike;
5. morajo naše družbe usmerjati skupne evropske vrednote človekovega dostojanstva, enakosti in spoštovanja človekovih pravic, ki morajo biti sestavni del stalnega razvoja socialnih modelov in podpirati strukture, primerne za 21. stoletje. Države članice, njihovi javni organi, institucije EU, socialni partnerji in civilna družba na vseh ravneh si morajo v skladu s svojimi pristojnostmi vsi prizadevati za uspešnejšo in bolj pravično Evropo, v kateri bo gospodarski razvoj spremljal tudi socialni;
6. sta pravna odgovornost in pristojnost za socialne politike predvsem v rokah držav članic in mora izvajanje ustreznih reform sistemov oskrbe potekati na nacionalni ravni, kljub temu pa lahko širša razprava na ravni EU v okviru odprte metode koordinacije precej prispeva k razvoju enotnih pristopov. To potrjuje tudi evropski steber socialnih pravic, v katerem je izraženih več ključnih načel in pravic, vključno s pravico do cenovno dostopne in kakovostne dolgotrajne oskrbe;
7. sta za uspešen razvoj socialne države pomembna pametna interakcija med socialno in ekonomsko politiko ter spodbujanje inovacij, podjetništva in naložb v človeški kapital, pa tudi v delovno in življenjsko okolje. Milijoni ljudi zaradi osebnih, družbenih in institucionalnih ovir še vedno ne morejo uresničiti svojega potenciala, kar jim otežuje samostojno življenje. Poleg zagotavljanja finančnega varstva pred večjimi socialnimi tveganji bi morale biti v ospredju politik predvsem sprejemanje ukrepov za večje aktiviranje in opolnomočenje ljudi vseh starosti, od otrok do starejših;

8. bi morala biti izbira oblike oskrbe samostojna odločitev posameznika, ki bi jo bilo treba spoštovati. S spremembo mišljenja bi zagotovili splošnejše priznavanje načela, da ima vsakdo pravico do samostojnega življenja v svoji skupnosti, dejavne vloge v družbi in sodelovanja pri sprejemanju odločitev, ki zadevajo njegovo življenje. V tem pogledu imajo zaposlitvene možnosti za invalidne osebe in starejše delavce bistveno vlogo pri zagotavljanju, da lahko vsi uresničijo svoj potencial;
9. v Uniji sicer obstaja še veliko število ločenih socialno-varstvenih zavodov, vendar je v državah članicah očiten znaten premik k možnostim za podporo in oskrbo v skupnosti. Jasno je sicer, da obsega in števila obstoječih socialno-varstvenih zavodov ni mogoče zmanjšati, dokler ne bodo zagotovljene cenovno dostopne in visokokakovostne rešitve v skupnosti. Za razvoj sodobnih visokokakovostnih storitev v skupnosti in povečanje podpore izvajalcem storitev oskrbe, še zlasti družinskim pomočnikom, so potrebne jasna strategija in obsežne naložbe. V ospredju bi morala biti zlasti ustvarjanje in širitev priložnosti za samostojno in aktivno življenje, in sicer tako, da bi prednost namenili opolnomočenju ljudi na vseh ustreznih področjih. Namen preostalih socialno-varstvenih zavodov bi moral biti, da podpirajo samostojnost varovancev, zagotavljajo visokokakovostno in posamezniku prilagojeno oskrbo ter zlasti zadovoljujejo potrebe odvisnih oseb, za katere oskrba v skupnosti ni najboljša možnost. Ključno je, da so pri vseh oblikah oskrbe zagotovljeni varnost, dostojanstvo in nediskriminatorno okolje;
10. je treba na področju samostojnega življenja ter oskrbe in podpore v skupnosti sistematično obravnavati razsežnost enakosti spolov. Po eni strani je treba zagotoviti večje priznavanje neplačanih dejavnosti oskrbe, saj njen znatni del zagotavljajo neformalni družinski pomočniki, predvsem ženske. Poleg tega je treba podpreti boljše usklajevanje obveznosti oskrbe in plačanega dela v vseh življenjskih obdobjih moških in žensk, da bi si bolj enakopravno porazdelili takšne obveznosti. Po drugi strani si je treba prizadevati za odpravo plačne neenakosti med spoloma ter spolnih stereotipov na plačanih delovnih mestih, da bi lahko na primer več moških spodbudili k delu v sektorju oskrbe;

11. bi bilo treba z inovacijami, kamor spadajo tudi rešitve IKT, izboljšati kakovost podpore in oskrbe v skupnosti. Vendar pa ni potrebno, da bi bile tehnološke inovacije nujna podlaga za nove in ustvarjalne rešitve. Temeljijo lahko tudi na socialnih inovacijah, kot so soustvarjanje, sodelovalno gospodarstvo in načrtovanje storitev, ki v ospredje postavlja posameznika;
12. evropski strukturni in investicijski skladi pomembno prispevajo k izvajanju reform, saj je njihov namen podpirati socialno gospodarstvo in zagotavljati učinkovitejše uresničevanje politik. Programsko obdobje 2014–2020 je izjemna priložnost za spodbujanje bolj smotrne uporabe Evropskega socialnega sklada, Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Evropskega sklada za regionalni razvoj, da bi tako podprli prehod z institucionalne oskrbe na oskrbo v skupnosti v okviru tematskega cilja spodbujanja socialne vključenosti in boja proti revščini. V zvezi s tem več držav članic v okviru najpomembnejših prednostnih naložb načrtuje ustrezne politične alternative;

SVET EVROPSKE UNIJE

– OD KOMISIJE ZAHTEVA, NAJ

13. spodbuja razpravo, usmerja temeljit razmislek o najbolj perečih vprašanjih v zvezi s preходом na storitve v skupnosti ter podpira praktično izvajanje Skupnih evropskih smernic za prehod z institucionalne oskrbe na oskrbo v skupnosti in Priročnika o uporabi sredstev Evropske unije za prehod od institucionalne oskrbe k oskrbi v skupnosti v ta namen;
14. si še bolj prizadeva za izmenjavo inovativnih rešitev, ki temeljijo na dokazih, obetavnih praks in strokovnega znanja med državami članicami, strokovnjaki in civilno družbo, da bi tako razširili zagotavljanje storitev v okviru skupnosti;
15. nadaljuje svoje analize skupinskih gospodinjstev ter države članice in Eurostat pozove, naj preučijo možnosti, da bi v pilotne študije Eurostata vključili analizo izvedljivosti vključitve skupinskih gospodinjstev v raziskave ali druge ustrezne vire podatkov, pri čemer je treba upoštevati potrebne stroške in sredstva;

16. še naprej podpira začetek izvajanja strukturnih reform ter preizkušanja novih modelov in orodij za zagotavljanje oskrbe, med drugim s financiranjem inovacij in zagonskih podjetij, ki pospešujejo razvoj podpore in oskrbe v skupnosti ter spodbujajo možnosti samostojnega življenja, pri čemer naj uporabi evropske strukturne in investicijske sklade, program za podporo strukturnim reformam ter druge ustrezne sheme financiranja (npr. Program Evropske unije za zaposlovanje in socialne inovacije (EaSI) ter program Obzorje 2020);

– **KOMISIJO IN DRŽAVE ČLANICE POZIVA, naj v skladu s svojimi pristojnostmi in ob upoštevanju specifičnih nacionalnih okoliščin**

17. začnejo odprto javno razpravo o bolj razpoložljivih možnostih podpore in oskrbe v skupnosti, da bi izboljšale ozaveščenost javnosti in redno spremljale spremembe javnega mnenja; dejavno sodelujejo v javni razpravi, ki bi vključevala medije, strokovnjake, civilno družbo, skupnosti in ciljne skupine, spodbujajo sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, da bi odpravili stigme in tabuje, obravnavajo zaznana tveganja, zagotovijo enotno razumevanje in medsebojno spoštovanje ter vse akterje pripravijo na razvoj in izboljšanje storitev v okviru skupnosti;

18. pozorno spremljajo nadzor uporabe evropskih strukturnih in investicijskih skladov ter drugih ustreznih mehanizmov financiranja EU, da bi spodbudili prehod z institucionalne oskrbe na oskrbo v skupnosti;

– **DRŽAVE ČLANICE ob upoštevanju njihovih specifičnih okoliščin POZIVA, NAJ:**

19. sprejmejo ustrezne ukrepe za zmanjšanje odvisnosti od oskrbe, ki jo nudijo institucije, za razvoj pristopa, ki bo omogočal neodvisno življenje pri vseh oblikah oskrbe, in za pospešitev prehoda z institucionalne oskrbe na oskrbo v skupnosti, ter v ta namen spodbujajo življenje doma in visokokakovostno podporo ter zagotovijo, da imajo zadevne osebe večjo vlogo pri sprejemanju odločitev;

20. pospešijo razvoj storitev v skupnosti v skladu s potrebami zadevnih oseb in njihovega neposrednega okolja;
21. svojim pristojnim organom še naprej dajejo pooblastila za razvoj inovativne, posebej prilagojene podpore na podlagi ustreznih ocen potreb, pri načrtovanju in zagotavljanju storitev pa naj upoštevajo pričakovanja zadevnih oseb in njihovih družin. To vključuje zagotavljanje pravice do izbire ponudnika storitev in oblike oskrbe med več različnimi možnostmi;
22. še naprej podpirajo vzpostavitev in razpoložljivost potrebnega regulativnega okvira, infrastrukture, usposobljenega osebja in storitev, ki omogočajo neodvisno življenje. Naložbe v usposabljanje, varno delovno okolje in ustrezne delovne razmere so ključnega pomena za izvajalce storitev oskrbe, ki zagotavljajo podporo in oskrbo v skupnosti, in tiste, ki delajo v socialno-varstvenih zavodih;
23. zagotovijo večjo udeležbo in vlogo skupnosti pri načrtovanju in izvajanju ukrepov politike, na primer z uporabo pametnih rešitev, kot je ekonomija delitve, in ustvarijo sinergije med različnimi področji politik, da bi dosegli večjo stroškovno učinkovitost in dolgoročno vzdržnost;
24. ob upoštevanju sprememb v delovnem okolju spodbujajo dodatne možnosti izobraževanja in zaposlovanja za delavce socialno-varstvenih zavodov ter se odzovejo na potrebe po delovni sili in kvalifikacijah v sektorju storitev oskrbe. Za nemoten prehod na nove oblike dela v okviru oskrbe v skupnosti so potrebni ustrezno prekvalificiranje in izpopolnjevanje strokovnih delavcev, zaposlenih v socialno-varstvenih zavodih, ter primerno usposabljanje izvajalcev storitev oskrbe, ki zagotavljajo podporo in oskrbo zunaj zavodov;
25. če je mogoče, zbirajo primerljive podatke o številu oseb, ki bivajo v različnih vrstah socialno-varstvenih zavodov ali so deležne drugih oblik oskrbe, kategorizirane glede na zagotovljene storitve ali posebne potrebe, razloge za bivanje v zavodu ter starost in spol zadevnih oseb;

– **POZIVA ODBOR ZA SOCIALNO ZAŠČITO, NAJ**

26. v sodelovanju s Komisijo v okviru odprte metode koordinacije za socialno zaščito in socialno vključenost še naprej omogoča in spodbuja zbiranje in izmenjavo idej, strokovnega znanja, izkušenj in obetavnih praks v prizadevanjih za prehod na podporo in oskrbo v skupnosti;
27. organizira tematske preglede pozitivnih dosežkov in rezultatov prizadevanj za prehod na podporo v skupnosti in zagotovitev različnih možnosti zanjo, med drugim v okviru programa medsebojnega strokovnega pregleda na področju socialne zaščite in socialne vključenosti;
28. v sodelovanju s Komisijo in podskupino Odbora za socialno zaščito za pripravo kazalnikov določi glavna področja učinka, začne razpravo in preuči možnost razvoja ustreznih skupnih kazalnikov za razpoložljivost, cenovno dostopnost in kakovost dolgotrajnega zagotavljanja oskrbe v okviru različnih oblik oskrbe.

VIRI

Evropska unija

- Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (UL C 326, 26.10.2012, str. 391);
- Evropa 2020 – Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast (EUCO 10/13).
- Zakonodajni okvir evropskih strukturnih in investicijskih skladov, zlasti uredbe št. 1303/2013 (uredba o skupnih določbah), št. 1304/2013 (uredba o ESS) in št. 1301/2013 (ESRR), UL 347, 20.12.2013;
- Program za podporo strukturnim reformam za obdobje 2017–2020 (PE-CONS 8/17);
- Medinstitucionalna razglasitev evropskega stebra socialnih pravic².

Svet

- Sklepi Sveta o zdravem in dostojnem staranju (15955/09);
- Resolucija Sveta Evropske unije in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o novem evropskem okviru na področju invalidnosti (10173/10);
- Sklepi Sveta o podpori izvajanju evropske strategije o invalidnosti za obdobje 2010–2020 (11843/11);
- Sklepi Sveta o Evropskem paktu za duševno zdravje in dobro počutje: rezultati in prihodnje ukrepanje (UL C 202, 8.7. 2011, str. 1);
- Sklepi Sveta o socialnem upravljanju za vključujočo Evropo (15070/15);
- Sklepi Sveta o celostnem pristopu za odpravljanje revščine in socialne izključenosti (10434/16);
- Sklepi Sveta o pospešitvi procesa vključevanja Romov (15406/16);
- Sklepi Sveta Evropske unije in predstavnikov vlad držav članic o zaščiti otrok v migracijah (10085/17).

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_en.pdf

Komisija

- Bela knjiga o prihodnosti Evrope (Socialna razsežnost Evrope (8717/17), Izkoriščanje globalizacije (9075/17), Poglobitev ekonomske in monetarne unije (9940/17);
- Priporočilo Komisije z dne 20. februarja 2013 „Vlaganje v otroke: prekinimo krog prikrajšanosti“ (2013/112/EU);
- Delovni dokument služb Komisije: „Pregled izvajanja priporočila iz leta 2013 z naslovom Vlaganje v otroke: prekinimo krog prikrajšanosti“ (8712/17);
- Delovni dokument služb Komisije: Sveženj o socialnih naložbah, Dolgoročna oskrba v starajočih se družbah Izzivi in priložnosti politik (SWD(2013) 41 final);
- Evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010–2020: obnovljena zaveza za Evropo brez ovir (COM(2010) 636 final).

Drugo

- Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov;
- Evropska konvencija o človekovih pravicah (EKČP);
- Skupne evropske smernice za prehod z institucionalne oskrbe na oskrbo v skupnosti in Priročnik o uporabi sredstev Evropske unije v ta namen (2012);
- Splošna pripomba Odbora ZN za pravice invalidov k členu 19: Samostojno življenje in vključenost v skupnost, 29. avgust 2017;
- Konvencija ZN o otrokovih pravicah;
- Načela Združenih narodov za starejše (1991);
- Evropska strokovna skupina za prehod z institucionalne oskrbe na oskrbo v skupnosti;
- Poročilo ad hoc strokovne skupine za prehod z institucionalne oskrbe na oskrbo v skupnosti (2012);
- Evropska mreža za neodvisno življenje;
- Poročilo Agencije Evropske unije za temeljne pravice „Od institucij do življenja v skupnosti“, del I – zaveze in strukture, del II – financiranje in proračunski načrt, del III – rezultati za invalidne osebe (2017);
- Sklepi o izidih konference „Dignity + Independent living = DI“, (Talin, Estonija, 12 in 13. oktober)³

³ http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Ministeeriumi_tutvustus_ja_struktuur/conference_conclusions.pdf